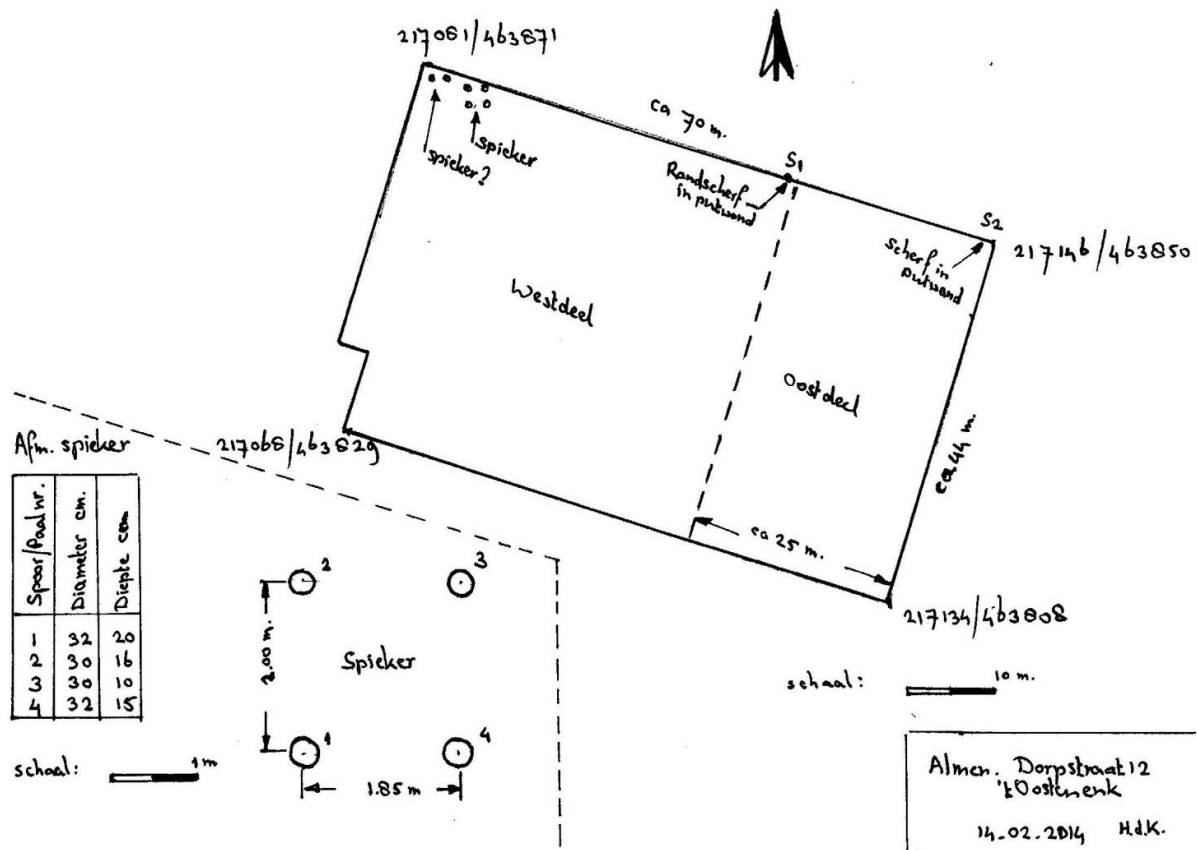


2. ACTIVITEITEN VAN DE WERKGROEP LOCHEM (AWL)

Door Jan Kleinen.

Almen ook bewoond in de Vroege Bronstijd. Een bouwbegeleidend onderzoek.

In verband met de bouw van een ligboxstal aan de Dorpsstraat in Almen was een archeologisch onderzoek uitgevoerd m.b.v. boringen en proefsleuven. Omdat de kans op het vinden van archeologie niet groot werd geacht, besloot men geen uitgebreid archeologisch onderzoek te laten uitvoeren maar de aanleg van de bouwput archeologisch te laten begeleiden door de vrijwilligers van de AWN. Bij dit onderzoek werden vondsten aangetroffen in de wand van de bouwput en verspreid in het vlak. De locaties van de vondsten zijn in onderstaande schets aangegeven.



Afb. 1. Schets van de bouwput met vondstlocaties.

In de noordwand werden twee kuilen met ijzertijaardewerk aangetroffen. De fragmenten uit beide sporen hebben hetzelfde maaksel en de randvormen zijn van hetzelfde type. Het is dus niet onaannemelijk dat het aardewerk in dezelfde periode tijdens de IJzertijd hier werd gedeponeerd.



In de noordwesthoek werden vier paalgaten aangetroffen die vaak als spijker of (eenvoudig) voorraadschuurtje worden geïdentificeerd. Niet ver van de vier spijkersporen lagen nog twee sporen van een mogelijke tweede spijker. Uit welke tijd de sporen stammen kon niet worden vastgesteld.

Afb. 2. Spijkersporen.

In het vlak van de bouwput werd een twintigtal aardewerkscherven gevonden die wijzen op menselijke activiteit in de Vroege IJzertijd (800 – 500 v. Chr.) en de Late IJzertijd (250 -12 v. Chr.). Ook middeleeuwse bewoners, uit de periode 1100 – 1500, lieten sporen van hun aanwezigheid na in de vorm van scherven van gebruiks aardewerk.



De oudste vondst is een aardewerkscherf met zogenaamde wikkeldraadversieringen. Het aardewerkscherfje vertegenwoordigt een cultuurperiode uit de Vroege Bronstijd, (2000 tot 1800 voor Chr.), waarin mensen hun aardewerk op die manier versierden. De vondst is van belang omdat aanwezigheid van mensen in Almen in deze prehistorische periode niet eerder is aangetoond.

Afb. 3. Fragment wikkeldraadaardewerk.

Excursie naar het Westfälisches Landesmuseum Herne en het Römermuseum Haltern am See.



Het Westfälisches Landesmuseum in Herne bleek de forse reis vanuit Lochem meer dan waard te zijn. In de onderaardse expositie worden archeologische vondsten uit Westfalen van het Paleolithicum tot WO II op een educatief zeer hoogstaande manier tentoongesteld. Opmerkelijk is dat de meeste objecten gepresenteerd worden in een reconstructie van de oorspronkelijke archeologische site.

Afb. 4. Landesmuseum Herne.

Het Römermuseum Haltern ligt op de locatie van een van de belangrijkste militaire complexen van de Romeinen aan de Lippe. Op deze locatie bevond zich een permanent bemand Romeins 'Hauptlager'. Van hieruit ondernamen de Romeinen hun expedities in het gebied van de Germanen aan de rechter Rijnsoever. Het complex werd na de verloren Varusslag in 9 n. Chr. ontmanteld. De locatie is voor de geschiedenis van de archeologie van betekenis geweest. Aan de opgravingen van het Romeinse complex, in 1900 gestart, is door een keur van vooraanstaande Duitse archeologen deelgenomen. Bij deze onderzoeken werd voor het eerst het belang van het zorgvuldig onderzoek en documentatie van grondverkleuringen ingezien en toegepast; een methode die nog steeds de kern is van archeologisch veldonderzoek.

In de expositie van het museum zijn gedetailleerde maquettes van de legerplaats en meer dan 1200 militaire objecten van de Romeinse legermacht en van individuele legioensoldaten te bezichtigen.

Excursie naar Kalkriese, Darpvenne, Ostercappeln, Schwagstorf.

In juni bezocht de werkgroep archeologische bezienswaardigheden in de genoemde plaatsen ten Noordoosten van Osnabrück.

Kalkriese

“Quintilius Varus geef mij mijn legioenen terug” zou keizer Augustus hebben uitgeroepen toen hij vernam van de grote nederlaag die zijn troepen door de Germanen onder leiding van Arminius was toegebracht. Op het terrein van het huidige museumpark Kalkriese, met name op de Hoge Enk, heeft zich gezien de vele militaire voorwerpen die daar zijn gevonden, een belangrijk deel van de slag afgespeeld.

Voor de werkgroepleden Huib de Kruijf en Jan Kleinen was het bezoek aan de locatie een weerzien. Ter gelegenheid van het 2000-jarig jubileum van de Varusslag in 2009 hebben zij daar toen aan een opgraving deelgenomen.



Afb. 5. Versterking uit de Varusslag.



Afb. 6. Verbognen zwaard in de restauratieafdeling

Het park omvat een goed ingericht museum van vondsten en wetenswaardigheden van de slag en het slagveld. In de buitenlucht bevindt zich in het museumpark de route die de Romeinse legioenen zouden hebben genomen. Langs de route is op de ondergrondse resten een reconstructie gemaakt van de Germaanse wal die in de veldslag een rol speelde.

In de restauratieafdeling van het museum werd de groep ontvangen door de restaurator die uitgebreid haar werkzaamheden demonstreerde en toelichtte.

Darpvenner Steine

Na het bezoek aan het museumpark werden dezelfde dag een bezoek gebracht aan twee Hunebedlocaties, de zogenaamde ‘Darpvenner Steine’. Deze monumenten liggen op een markante plaats in het landschap, 500 m. ten noordoosten van Dreihause. Ze zijn bekend als de Sprockhoff nr. 900, 901 en 902. Het eerste grafmonument is met een lengte van 17,3 en een breedte van 4,4 m. de grootste van de drie. Het hunebed heeft een ovaalvormige constructie en is relatief goed geconserveerd. Alle draagstenen zijn nog aanwezig, maar drie grote dekstenen ontbreken. De twee andere monumenten zijn resp. 8x2,3 en 10,5x1,5 meter groot. Alle drie de hunebedden zijn oost-west georiënteerd.

IJzertijdhuis Ostercappeln Venne

Niet ver van de Hunebedden, in Ostercappeln-Venne, hebben archeologiestudenten en vrijwilligers uit de omgeving met financiering van de gemeente een ijzertijderf met woonstalboerderij (type Haps), een forse spieker, bijgebouwen en een ijzertijdtuin aangelegd.



Onze excursiegroep werd rondgeleid door de Nederlands sprekende conservator die zelf ook aan de bouw heeft meegewerkt. In het gebouw zijn wekelijks educatieve activiteiten voor de bewoners, vooral ook de jeugd, uit de omgeving.

Afb. 7. Interieur ijzertijdhuis.

Het museum Schnippenburg in Schwagstorf
Het museum exposeert prachtige vondsten, cultuurgoederen uit de meest noordelijke vindplaats van een Keltische omheinde nederzetting, een cultusplaats uit de Late IJzertijd.



Afb. 8. Schnippenburgmuseum.

Archeologische begeleiding herinrichting Berkel tussen Almen en Zutphen

Door Gerard Tiemessen.

Het waterschap Rijn en IJssel heeft in 2014 door een herinrichting de Berkel tussen Almen en Zutphen omgevormd van een afvoerkanaal tot een meanderende dynamische rivier. Door ARCADIS is een extensieve archeologische begeleiding uitgevoerd waarbij ook vrijwilligers van de AWL zijn ingeschakeld.

De werkzaamheden van de AWL betroffen het verlenen van assistentie bij proefsleuvenonderzoeken bij huize de Voorst en bij het zwembad te Almen, alsmede het doen van visuele inspecties en inspecties met metaaldetector gedurende de grondwerkzaamheden bij de aanleg van de nieuwe meanders, vistrappen en de aanleg van natuurlijke oevers en overstromingsgebieden.

Hoewel de rapportage van de archeologische begeleiding nog niet is afgerond kan gesteld worden dat het onderzoek weinig interessante resultaten heeft opgeleverd. Een tweetal zaken zijn vermeldenswaardig:

- In een uitgegraven oude Berkelmeander bij Almen zijn nabij de locatie van het verdwenen huis Termeulen 5 palen aangetroffen (brug, aanlegsteiger). Deze zijn voor een dendrologische ouderdomsbepaling geborgen.
- Nabij het zwembad te Almen zijn sporen van horizontale takkenbossen en verticale paaltjes aangetroffen. Deze houtresten zijn ruim beneden het maaiveld aangetroffen in verkleurde bodem van twee oude waterlopen (?) schuin op de nieuwe meander en dienden mogelijk als drainage.



Afb. 9. Proefsleuvenonderzoek huize De Voorst

Overzicht werkzaamheden

- 29-01-2014 Proefsleuven huize De Voorst (Tiemessen, Kleinen, Olthoff, Tromp, de Kruijf)
- 06-03-2014 Proefsleuven bij zwembad Almen (Tiemessen, Kleinen, Arfman, Van Woerden)
- 25-03-2014 verwijderen van aangetroffen brug/steigerpalen.
- 14-04-2014 inspectie i.s.m. Arcadis
- 07-05-2014 inspectie door Piet van Woerden
- 04-05-2014 inspectie door Gerard Tiemessen
- 17-07-2014 inspectie door Gerard Arfman
- 03-08-2014 inspectie door Gerard Tiemessen
- 07-08-2014 inspectie door Huib de Kruijf
- 14-08-2014 inspectie door Huib de Kruijf.